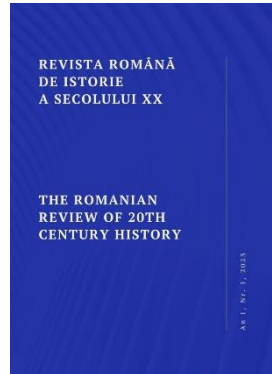

Revista română de istorie a
secolului XX
•
The Romanian Review of 20th
Century History

No. 1/2023

Extract from `Recenzii și note bibliografice` section of no.1/2023 issue

URL: <https://revista.cis20.ro/rrisxx-1-2023/>

Published under the aegis of the [Centre for 20th century history](#), Faculty of History,
"Alexandru Ioan Cuza University" of Iași

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2023
ISSN 3008 – 5071

Valentin Naumescu, *Războiul pentru supremație SUA-China și cele cinci forțe care schimbă lumea: consecințe pentru România*, Iași, Editura Polirom, 2022, 256 p.

Profesor de relații internaționale la Facultatea de Studii Europene, Departamentul Relații Internaționale, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Valentin Naumescu coordonează, din postura de președinte, think-tank-ul Inițiativa pentru Cultură Democratică Europeană (ICDE). Totodată, este directorul Centrului pentru Studiul Relațiilor Externe ale UE și Ordinii Globale (EUXGLOB, din cadrul aceleiași Universități) și coordonatorul programului de master în relații internaționale, politică externă și managementul crizelor. Pe lângă cariera universitară, a îndeplinit și diverse funcții în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, activând drept consul general al României la Toronto, în perioada 2008-2012, secretar de stat pentru diplomație publică între anii 2005-2007, iar între 2007 și 2008 a deținut postul de consilier diplomatic în Centrala MAE. Profesorul Valentin Naumescu este unul dintre cei mai importanți analiști ai relațiilor internaționale, fiind autorul a aproape 450 de articole și peste 150 de interviuri și comentarii. Printre altele, a publicat 20 de cărți¹⁹, în țară și străinătate (Marea Britanie și Canada), ca autor unic, coautor, editor sau coeditor și peste 60 de articole științifice, capitole/studii în reviste de specialitate și volume colective. Printre domeniile sale de interes regăsim: politica globală și regională, schimbările din sistemul relațiilor internaționale, politica externă și diplomația marilor puteri, vecinătatea Estică a Uniunii Europene, dar și analiza sistemelor politice comparate.

Cartea de față este una dintre cele mai recente lucrări ale profesorului clujean, fiind publicată în anul 2022 la editura ieșeană Polirom, cele 256 de pagini constituind mai mult decât un volum de istorie a relațiilor internaționale. Scenariul unei posibile confruntări între Statele Unite ale Americii și China, imaginea crizei actuale din Ucraina și a

¹⁹ *Politica Marilor Puteri în Europa Centrală și de Est. 30 de ani de la sfârșitul Războiului Rece*, București, Editura Humanitas, 2019; *România, marile puteri și ordinea europeană, 1918-2018*, Iași, Editura Polirom, 2018; *Marile schimbări Crize și perspective în politica internațională*, București, Editura Trei, 2015 etc.

situației fluctuante din Taiwan, și mai ales posibilele consecințe pentru România sunt aspecte menite să atragă atenția oricărui cititor.

Titlul volumului propune o perspectivă particulară, pornind de la analiza duelului pentru hegemonie dintre cei doi mari actori la nivel global. Noua perspectivă, incluzând România, resetează subiectul, poziționarea Bucureștiului în cadrul acestei confruntări constituind un avantaj pentru cititorul de politică externă, în condițiile în care țării noastre, de cele mai multe ori, îi era atribuit un rol secundar, mai curând unul de spectator în chestiunile ce țin de sfera internațională.

Coperta cărții, un fundal alb în care a fost inserat titlul cu litere roșii, la care se adaugă steagul SUA și al Chinei rezumă, la nivel vizual, mizele cercetării. Într-o analiză mai amplă, constatăm că imaginea de pe copertă înfățișează ciocnirea între două containere atârdate, care poartă cele două steaguri. În prim plan, identificăm containerul ce poartă steagul Statelor Unite, întruchipând puterea hegemonă actuală, care și-a păstrat „scaunul” după finele Războiului Rece, iar din umbră își face apariția containerul ce deține steagul chinez, probabil de dimensiuni mai mici, care se ciocnește cu cel american. Prin intermediul impactului vizual, editura și profesorul Naumescu au dorit să evidențieze inevitabila confruntare pentru supremație dintre cele două state. Fontul roșu denotă o atenționare sau un semnal de alarmă, întrucât această confruntare și consecințele sale se vor resimți la nivel global.

Cu toate că astfel de cărți dedicate relațiilor internaționale urmăresc adesea un stil de scriere specializat, Valentin Naumescu a întocmit lucrarea într-o manieră accesibilă, renunțând la „scrisul sofisticat” (p. 22). Volumul este dedicat unui public mai larg, fără a exclude însă mediul academic. Pentru alcătuirea cărții, Valentin Naumescu a utilizat o bibliografie generoasă care i-a permis construirea unei argumentații solide asupra subiectului. Autori celebri, din școli și generații diferite, fiind integrați în această analiză: Graham Allison, Fareed Zakaria, Edwin Daniel Jacob, Henry Kissinger, Yuval Noah Harari.

Miza lucrării o constituie evidențierea tensiunilor din sistemul internațional actual, care decurg din relațiile bilaterale încordate SUA-China. Totodată, sunt urmărite transformările interne ale statelor, care, după cum ne descrie autorul, „(re)modelează democrațiile liberale și societățile în care trăim” (p. 23). În același timp, profesorul clujean

consideră că planul extern și cel intern se întrepătrund și că nu le putem trata separat, încercând să identifice, în fundal, „marile forțe” care vor influența cursul evenimentelor secolului al XXI-lea.

Profesorul Naumescu a ales să-și împartă lucrarea în două mari părți, suplimentate de o introducere, concluzii și de referințe bibliografice. Prima parte, *Cine va domina lumea în secolul XXI? Se vor înfrunta Statele Unite și China într-un război rece sau fierbinte?* are în structura sa cinci capitole. Primul capitol, *Cum s-a ajuns aici. Lunga criză occidentală și ascensiunea tăcută a Chinei*, pune accentul pe dorința de ascensiune a Chinei, care nu se revarsă doar asupra Taiwanului, ci implică, mai ales, depășirea Statelor Unite pe toate planurile pentru a putea schimba regulile ordinii internaționale liberale. În acest capitol, sunt expuse în detaliu momentele de cotitură din interiorul UE și SUA, mizând pe un interval de 20 de ani marcat de tensiuni și crize, care a pus la încercare „trăinicia” Occidentului. Uniunea Europeană și Statele Unite au trecut prin clipe dificile, însă ce a făcut China în acești 20 de ani? Putem spune că „a crescut”, privind totul de pe margine, ocupându-se de evoluția sa până în punctul în care „s-a ridicat spectaculos și țintește acum supremația globală” (p. 76)

Al doilea capitol din cadrul aceleiași părți, *Perspectiva confruntării pentru supremație globală* expune o perspectivă asupra modului în care s-ar produce o confruntare pentru supremația globală între cele două superputeri care domină secolul al XXI-lea. Valentin Naumescu susține că America va păstra o poziție izolaționistă până în momentul în care se va simți „amenințată și agresată” (p. 98). În aceeași măsură, autorul precizează că statul chinez a învățat din greșelile națiunilor agresoare, precum Germania și Japonia, care au provocat intervenția americană în cele două războaie mondiale. Prin urmare, profesorul consideră că varianta unui război rece sau prin intermediari (*proxy war*) ar fi cea mai plauzibilă. Totuși, nu exclude o ciocnire directă în cazul în care bazele americane din Pacific ar fi îndepărtate sau dacă ar exista o intervenție în Taiwan.

Cel de-al treilea capitol, *Dar Uniunea Europeană? Între alianța transatlantică și autonomia strategică*, marchează necesitatea Uniunii de a rămâne sub umbrela SUA, deoarece o eventuală detașare ar dezintegra parțial spațiul euroatlantic. Conform celor scrise, lupta pentru

supremație va reinventa Occidentul. Valentin Naumescu „recomandă” Uniunii Europene să înțeleagă că pentru a influența competiția trebuie să stea alături de SUA și să găsească instrumentele potrivite prin care să colaboreze cu Washingtonul pentru a permite Occidentului să-și regăsească menirea în secolul actual.

Al patrulea capitol, *Rusia: statutul pierdut și căutarea relevanței în noul sistem internațional* relevă modalitatea prin care aceasta încearcă să se re poziționeze la „masa granzilor”, acolo unde se afla în timpul Războiului Rece. Moscova se vede în continuare o superputere și vrea să devină al treilea pol de putere globală, miza sa fiind arma nucleară. Spre deosebire de perioada Războiului Rece, când această armă definea supremația globală, în secolul actual nu mai putem vorbi de același lucru. Putem deduce de aici că Federația Rusă încearcă din răzputeri să reintre în „horă” și să-și găsească un loc între China și Occident.

În cadrul ultimului capitol al acestei părți, *Patru scenarii pentru ordinea mondială în secolul XXI*, autorul schițează anumite scenarii posibile privind desfășurarea conflictului sino-american. Valentin Naumescu a ținut să precizeze că cele două puteri se vor duela până când vor ajunge la un punct critic, iar una din ele va fi nevoită să cedeze, finalizându-se astfel războiul pentru supremație.

Partea a doua a volumului, *Cele cinci forțe care schimbă lumea*, este formată din cinci capitole: *Educația, Tehnologia, Mediul, Comunicarea și Ideologia*. Cele cinci forțe au puterea de a conduce societatea globală. Una este mai puternică decât cealaltă, acestea fiind mereu interconectate. Autorul a încercat să ne aducă în prim plan instrumentele care pot influența lumea în deceniul al treilea al secolului actual. Cu toate că ele nu provin din direcția *hard politics*, asta nu înseamnă că sunt insignifiante. Din contră, acestea au stat și vor fi în continuare în spatele deciziilor luate la nivel internațional. Îmbinate, schimbă viețile, în bine sau în rău, în funcție de modul cum sunt tratate. Acești vectori nu au o influență doar la nivelul statelor mari, în cazul de față, SUA și China, ci și în cazul statelor mici, precum România. Valentin Naumescu a decis să analizeze cazul românesc și a ajuns la concluzia că țara noastră are deficiențe de dezvoltare pe toate cele cinci paliere, drept pentru care, consideră că trebuie tras un semnal de alarmă, iar acesta nu trebuie să mai întârzie. România trebuie să gestioneze cu mai mare atenție canalele

Recenzii și note bibliografice

de comunicare, să investească în educație sau să-și responsabilizeze elitele politice și intelectuale pentru a reduce o parte din problemele sale.

Lucrarea a apărut înainte de izbucnirea crizei din Ucraina, lucru care poate situa cititorul într-un impas. Cu toate posibilele deturnări ale stabilității/ordinii globale determinate de noul război, volumul are rolul de a marca „momentul istoric” în care ne aflăm, fiind bine scris și extrem de util pentru o mai bună înțelegere a perioadei dificile pe care o traversăm. Credem că afirmația autorului, de la finalul *Introducerii*, că subiectele pe care le-a abordat „vor scrie istoria deceniilor următoare” (p. 26) rămâne încă actuală.

Andreea Ioana URSULESCU*

* Doctorandă a Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.